

Wychowanie ku pełni człowieczeństwa wyzwaniem dla edukacji

Ks. dr Jacek Czaplicki

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

KS-4 „Wychowanie ku wartościom - szanse i zagrożenia”

G. C. Berkouwer konstatuje:

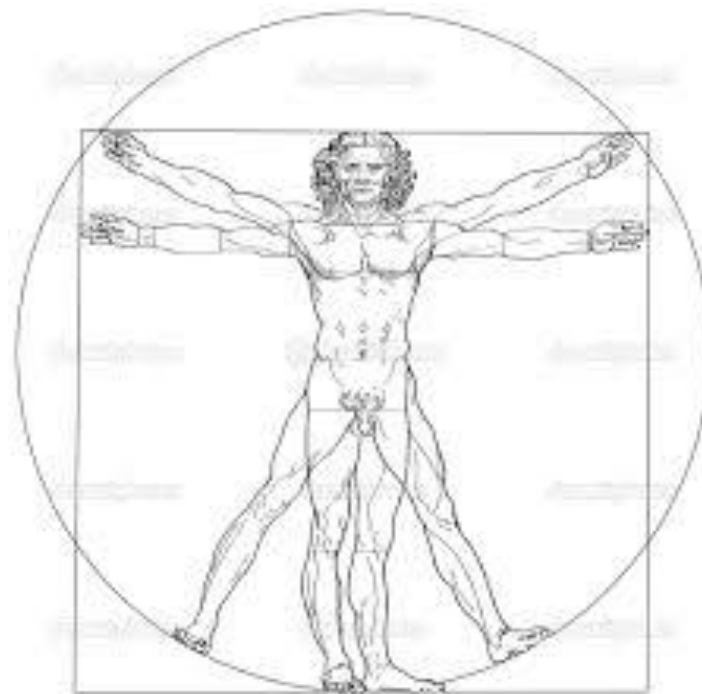
- *"Dziś bardziej niż kiedykolwiek, pytanie kim jest człowiek stanowi centrum filozoficznego i teologicznego zainteresowania. Liczba studiów, które podjęły ten problem jako temat rozważań, jest niemal niepoliczalna"*

Człowiekiem zajmują się liczne nauki:
biologia, medycyna, psychologia,
historia, etyka, socjologia,
ekonomia oraz filozofia i teologia.

H. Urs von Balthasar stwierdza:

"Filozofia stała się antropologią, nie dlatego żeby nie było żadnej rzeczywistości poza ludźmi, ale w tym sensie, że wszelka rzeczywistość w obrębie natury jest zorientowana na człowieka".

Warto przywołać konstatację **Pascala** na temat tajemnicy człowieka:

"Człowiek jest dla siebie samego najbardziej zadziwiającym przedmiotem w naturze: nie może bowiem pojąć, co to jest ciało, a jeszcze mniej co to jest duch, najmniej zaś w jaki sposób ciało jest spojone z duchem. To jest dlań szczyt trudności, a wszelako to jest jego własna istota".

- Jest to jakby echo słów **św. Augustyna**:

"Sposób w jaki duch łączy się z ciałem, nie może być pojęty przez człowieka, a jednak to jest człowiek".

- Ażeby znaleźć wspólny mianownik w definiowaniu człowieka, przytoczmy definicje humanistyczno - literackie człowieka:

Człowiek to...

- **J .F. Gethe:** *"Człowiek to pierwsza rozmowa, którą natura prowadzi z Bogiem"*
- **F. Schiller:** *"Jedynе zwierzę, które może chcieć, podczas gdy inne muszą. Rozumem przewyciężył instynkt"*.
- **P. Reverdy:** *"Człowiek jest dzikim zwierzęciem, które pracuje nad sobą, oswoiło samego siebie"*

Człowiek to...

- **M. Twain:** *"Człowiek jest jedynym stworzeniem, które się czerwieni i zarazem jedynym, które ma ku temu powody. Jest więc istotą moralną obdarzoną zmysłem moralnym i sumieniem"*.
- **L. Verine:** *"Człowiek jest najbardziej ubogim duchem, gdyż posiada ciało i najbardziej tragicznym zwierzęciem, gdyż posiada ducha"*.
- **E. Caldwell:** *"Pan Bóg powsadzał nas w ciała zwierząt, a kazał nam być ludźmi"*

Człowiek ...

- **L. Tołstoj**: *"Człowiek ma świadomość, że jest Bogiem i ma rację, gdyż Bóg jest w nim. Człowiek ma świadomość, że jest świnią i również ma rację, gdyż świnia jest w nim. Ale straszliwie błędzi, kiedy świnię w sobie bierze za Boga"*.

Pełnia człowieczeństwa

- Profil człowieczeństwa został zarysowany w Starym Testamencie, w Księdze Rodzaju: człowiek zawdzięcza swoje istnienie szczególnej interwencji Bożej. Człowiek stworzony jest na obraz i podobieństwo Boże.
- Cała historia myśli chrześcijańskiej: patrystycznej, średniowiecznej, antropologii Lutera, dawnej i współczesnej teologii protestanckiej dowodzi, że "pojęcie obrazu jest wspólnym mianownikiem rozważań o człowieku". To rodzaj najwyższej nobilitacji i wyniesienia człowieka kiedy jest on **Ikoną Boga**.

Do struktury człowieka należą ciało i dusza.

Bóg jest duchem....

Człowiek - jedność duszy i ciała

- **Istnienia ciała ludzkiego** dowodzić nie trzeba. Jest przedmiotem bezpośredniego doświadczenia i eksperymentu.
- Chrześcijanie wierzą, w *Credo* cielesności Soboru Watykańskiego II "Człowiek stanowiący jedność duszy i ciała skupia w sobie dzięki swej cielesnej naturze elementy świata materialnego. Nie wolno więc człowiekowi gardzić życiem ciała , lecz przeciwnie, powinien on uważać swoje ciało jako stworzeni przez Boga"
- Do istoty człowieczeństwa pojmowanego na sposób chrześcijański należy ofiara z siebie samego (Jezus Chrystus).

Czy istnieje homo religiosus?

- Odpowiadając na to pytanie na płaszczyźnie fenomenologii (Sechler, Husserl, Stein), stwierdza się, że istnieje **homo religiosus**.
- **Maks Scheler** głosił, że akty religijne są elementarnymi, pierwotnymi przejawami ducha ludzkiego. Należą one ze swej istoty konstytucyjnie do świadomości, jak myślenie, sążenie, spostrzeganie itp. **Istnieje w duszy ludzkiej głód Absolutu**, który czyni religię istotnym składnikiem ducha ludzkiego. Każdy człowiek ma albo religię, albo twór zastępczy religii (surogat).
- Każdy człowiek czci Boga, albo bożka. Współczesna historia zdaje się potwierdzać ten pogląd.

Krytyka współczesnego wychowania

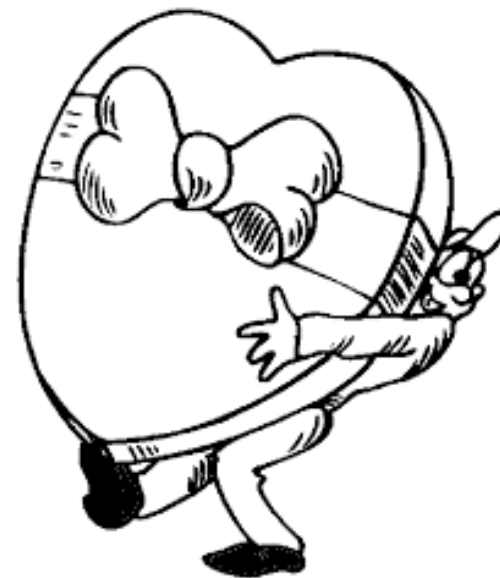
- Wydaje się, że wychowanie ma być integralne

dusza

ciało

emocje

rozum

ilustracja: J. J. - pobrana z <http://ilustracja.com.pl>

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży

... a nie tylko rozum!!!

- Postrzeganie świata tylko przez rozum jest niepełne i przyczynia się do zubożenia tej wspaniałej rzeczywistości.
- Tak samo jest w kwestii postrzegania rzeczywistości tylko przez emocje, uczucia czy sferę duchową.

Elementy współczesnego wychowania:

- Tolerancja czy coś więcej?
- Państwo świeckie, neutralne światopoglądowo?
- Empatia czy miłość bliźniego?
- Poprawność polityczna, ideowa
- Pacyzizm

Elementy współczesnego wychowania...

- **Macdonaldyzacja społeczeństwa**
- **Silikonizacja**
- **"Lalka Barbie" czy prawdziwa kobiecość**
- **"Macho" czy prawdziwy mężczyzna**
- **Powierzchnowość**
- **Młodość jest z natury radykalna**

Literatura:

- *G. C. Berkouwer, Man: The Image of God , Grand Rapids, Michigan 1975, s. 9.*
- *H. Urs von Balthasar, Die Gottesfrage des heutigen Menschen, Wien 1956, s. 46.*
- *B. Pascal, Myśli, Warszawa 1952, cz. II, nr 72.*
- *A. Świderkówna, Obraz Boga i dramat człowieka, Tygodnik Powszechny 54(2000) nr 52, s. 6.*
- *M. Scheler, Vom Ewigen in Menchen, Leipzig 1968.*

Dziękuję za uwagę.

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Łomży